

JOVENÍVOLA

JOVENÍVOLA

JOVENÍVOLA

JUNY - JULIOL 1960

JOVENÍVOLA

Juny-Juliol 1960

Editat a MULTICOP - Barcelona

Dipòsit Legal B - 14508 - 1959

EDITORIAL

Fermesa d'esperit

En llegir aquestes ratlles, finalitzarà per moments tot l'engranatge de les activitats que anomenem "curs". Durant el període de les vacances, tot pren un altre caire: darrers assaigs, fi de curs, excursió, distanciament del contacte habitual entre la majoria dels cantaires. No és més que un simple i normal accident de la nostra vida, des del punt de vista del treball de conjunt, com a membres de l'Orfeó. En èpoques semblants, a vegades una mica nostàlgiques, es parla sovint de "separació". Aquesta paraula pot donar lloc a confusionismes.

La distància física o geogràfica no ens ha d'allunyar. Cal continuar en una unió, ara més necessària que mai. Ja es pot comprendre que no parlem de possibles reencontres, contactes esporàdics, o reunions utòpiques. Ens referim a la unitat col·lectiva, com a membres d'un tot, que no poden separar-se o contradir-se, sense originar un perjudici moral. Cal, no ho oblidem, una sòlida posició, unes idèntiques i bàsiques idees, un criteri orientador, al marge de tot confusionisme. En resum: un mateix esperit, com sempre. Aleshores podrem parlar de comunitat de família, de germanor cristiana, d'ideals comuns.

Ara, tampoc, no podríem oblidar una de les tasques essencials que ens hem proposat aquest any, i que dona ja els seus bons resultats: la campanya pro-socis. Els desplaçaments, el contacte amb altres ambients, o la mateixa amistat i familiaritat, són propicis per a fer una autèntica labor de proselitisme. Així demostrarem el nostre amor vers l'obra, que no pot defallir sinó que ha de vigoritzar-se, perquè els temps ho exigeixen: l'obra de l'Orfeó Català, segons l'ideal del mestre Millet. Cada cantaire hauria de proposar-se d'aportar nous i valuosos membres a la nostra gran família. En el fons si ho pensem bé, ens convencerem que és un deure, una obligació.

No ens resta, des d'aquestes pàgines, sinó desitjar a tots unes bones vacances, per tal de reprendre, amb més fermesa i vigor, el nou curs, que s'iniciarà a finals de setembre.

Isaac Albéniz

Isaac Albéniz és un músic d'extraordinària personalitat; el músic i l'home. Dotat d'una ànima aventurera, sensible i apassionada, passa per aquesta vida com un vent huracanat, amb la seva humanitat plena de simpatia, deixant un camí sembrat de petges perdurables i donant un exemple de genialitat fecunda.

Com un modern Guzmán de Alfarache de la nostra picaresca, es mou en insòlites direccions ja des dels primers anys de la seva vida. Aventurer indomable, sent la inquietud i el neguit. En ell tot és nervi i tensió. Camina febrilment pels camins de Castella o per l'ample mar, i arreu deixa els cors astorats, les ments admirades, els ulls atònits; es parla d'ell i deixa constància del seu pas.

Amèrica i Europa; Londres, on quasi arriba a vendre la seva ànima al diable, en un parèntesi d'absència, fugint d'ell mateix, per a tornar amb més força, si és possible, al seu centre; centre que no significa un sistema estable, sinó el d'un firmament en etern moviment.

Felip Pedrell li obre els ulls i li descobreix la font d'on brolla incansablement l'ànima de la nostra música popular. I, oh paradoxa, el deixeble assoleix el que no pot el seu mestre. Pedrell, malgrat no veure realitzat el seu somni, deixa obert, amb els seus consells, el camí vers l'èxit de la seva empresa. El seu manifest ha estat recollit, i el primer miracle el realitza Albéniz.

Nascut a Catalunya, no ha estat el folklore català el que inspirà la seva música; Andalusia li arravata l'ànima. És possible que es deixés portar pel ritme i la melodia d'aquelles terres, amb tant estranyes reminiscències morunes -ell mateix s'anomenava "el Moro"-, i potser influís també l'afany d'allunyar-se dels camins fressats per altres compositors europeus. La música popular de Catalunya tenia massa punts de contacte amb la sensibilitat europea, i ell cercava noves fórmules.

Amb tot, la seva obra simfònica per excel·lència, la "Suite Catalonia", apel·la al folklore català, potser per única vegada, si deixem de banda el número "Cataluña" de la "Suite española". La "Suite Catalonia" és la seva obra orquestral, podríem dir, pura. Inspirada, graciosa, ingenuament rústega. Com en moltes altres obres d'Albéniz, la seva força emotiva emana del ritme. Aquesta obra, igual que "Pepita Jiménez", és pedra de toc de l'esperit creador del mestre.

Fou durant la seva estada a Londres quan Albéniz començà a escriure les seves grans obres. De les seves experiències teatrals adquirides a Anglaterra sorgí la seva sarsuela "San Antonio de la Florida" i la seva òpera "Pepita Jiménez".

A Barcelona, junt amb Granados i Morera, intentà la creació de l'òpera nacional, però el fracàs l'allunyà bruscament de Catalunya. A Madrid no tingué un èxit més afalagador; no pot fer-se aplaudir pels seus compatriotes. Com molts altres demostra que és difícil ésser profeta en la pròpia terra. Novament cerca la fugida, incessant moviment, set que no pot extingir-se.

Si la "Suite española" ha popularitzat el gran músic, és "Iberia", malgrat que només tres números - "El Puerto", "El Corpus en Sevilla" i "Triana" - han arribat al ple domini del públic, el seu veritable testament perdurable, situat en els cims més enlairats de la música de tots els temps. En aquesta obra meravellosa Albéniz ha fressat els camins més originals de la seva fecunditat. Obra complexa en la seva varietat, profunda en el seu esperit, veritable laberint on es perden els virtuoses de més fama, és única i inimitable. La seva originalitat és indiscutible; la seva bellesa, eterna i d'emoció immensa.

Albéniz no és comprès; fuig. La seva Espanya, aquesta Espanya que ell ha cantat com ningú més en el torrent impetuós de la seva música, el deixa sol. Fuig, i fora de la seva pàtria, mor com un ocell sorprès en retornar de la seva llarga emigració.

La seva glòria comença amb aquella gran manifestació de tot Barcelona, arpentament pòstum, que acompanya les seves despulles a la pau del seu sepulcre.

JOSEP JORDI LLONGUERES

Isaac Albéniz nasqué a Camprodon el dia 29 de maig del 1860.

Als quatre anys donà el seu primer concert al teatre Romea de la nostra ciutat, on s'havia instal·lat la seva família, ja que el seu pare, per mediació del general Prim, havia obtingut un càrrec a la Delegació d'Hivernada. Realitzà els seus primers estudis pianístics a Barcelona, des d'on es traslladà a París, però no fou admès al Conservatori "per massa jove".

En 1869 la família Albéniz s'instal·la a Madrid, on Isaac estudia en el Conservatori madrileny amb Ajero i Mendizábal.

Recorregué Espanya donant concerts, i entre els anys 1872 i 1875 actuà pels Estats Units, Puerto Rico i Cuba, amb gran èxit artístic. Perfeccionà la seva tècnica pianística a Leipzig, assistint a les classes de Jadassohn i Reinecke.

Alfons XII li concedí una pensió per tal de continuar la seva carrera. Ingressà al Conservatori de Brussel·les, on obtingué el primer premi amb gran distinció en la classe de Brassin. Després d'una sèrie de viatges per Europa i l'Amèrica Llatina, tornà a Barcelona, on es dedicà a l'ensenyança, sense renunciar, però a les seves excursions artístiques per Espanya i Europa.

El febrer de 1893 estrenà l'òpera "The Magic Opal", al teatre Líric de Londres, que donà a conèixer a la Sarsuela de Madrid el 23 de novembre del 1894. El dia 26 d'octubre del mateix any havia fet conèixer al teatre Apolo de Madrid, la seva sarsuela titulada "San Antonio de la Florida". El maig de 1895 estrenà a Barcelona l'òpera "Enrico Clifford", i el dia 27 de juny del 1897 estrenà l'òpera "Pepita Jiménez", que fou representada posteriorment al teatre de la Monnaie, de Brussel·les.

Albéniz deu la seva fama universal a les seves obres pianístiques, en les quals evoca l'esperit, la tradició i el casticisme d'Espanya, plasmades meravellosament en la suite "Iberia". Isaac Albéniz morí finalment a Cambo-les-Bains (França) el 18 de maig del 1909, quan encara el seu ingeni musical de primera classe hauria pogut produir moltes altres obres.

La seva darrera aparició en públic fou en els Concerts de La Lliure Estètica, de Brussel·les, on interpretà "Almeria" i "Triana". El març de 1909 es traslladà a Cambo-les-Bains, on al llit d'agonia rebé la visita de Granados. Accedint a la petició de Fauré, Debussy, D'Indy, Lalo i Dukas, el Govern Francès li concedí la divisa de la Legió d'Honor.

Isaac Albéniz fou apreciat des de sempre per tots aquells que estimen i valoren el músic i la música en el seu estricte valor. En el Palau de la Música Catalana, per exemple, i a l'Orfeó Català fou estimat i recordat com un gran músic. Fent una mica d'història, hem de recordar un concert memorable al Palau, quasi un any després de la seva mort, en el qual Joaquim Malats oferí al públic l'estrena a Barcelona de "Iberia", que feia poc que havia tocat per primera vegada a Madrid amb un èxit sense precedents, el resso del qual repercutí per tota la península. La segona part d'aquest concert, ens diu la crònica, era dedicada exclusivament a aquesta obra d'Albéniz: "Si diem ara que en Malats tocà els números esmentats (dels dotze que té l'obra, el pianista n'havia escollit set) amb la perfecció més acabada, no serem pas del tot justos; perquè en Malats ha fet molt més: identificat amb l'obra, a l'estudi de la qual va lliurar-se en cos i ànima, ell pot vanagloriar-se d'esser, amb Albéniz, coautor de l'esmentada obra, ja que tant esplendent vida ha sabut comunicar a aquelles meravelloses pàgines de color. La creació de "Iberia", doncs, per en Malats, és d'aquelles que immortalitzen el nom d'un artista". Fins aquí un fragment de la ressenya que féu la "Revista Musical Catalana" del concert que donà al nostre Palau el pianista Joaquim Malats, el dia 10 de març del 1910.

L'HEREU MILL

ARXIU VIVENT DE CANÇONS POPULARS CATALANES

Així com en el camp de la història de la música s'han fet investigacions, estudis, biografies de músics d'èpoques preterites, i transcripcions de les seves obres, per tal que les generacions actuals les coneixin, i puguin estudiar-les, i que, gràcies als treballs publicats per Pedrell, Monseñor Anglès, Mitjana, Barbieri, Francesc Pujol..., coneixem les produccions d'una Brudieu, d'un Flecha, d'un Vila, d'un Cabanilles, d'un Morales, les Cançons d'Alfons el Saví..., que tants horitzons nous i insospitats han descobert, així també en la branca del folklòre musical volem donar relleu a un humil cantaire, que, sota un aspecte molt distint del de les grans figures que hem evocat, ha contribuït, amb la fabulosa quantitat de cançons que va aprendre, va retenir en la memòria i va cantar després, a engruixir el tresor cançonic de la nostra terra. És encoratjador, per qui es dedica a la recerca de tota manifestació folklòrica, i, més encara, per qui té la dèria de la música popular, trobar un subjecte com el que motiva aquestes ratlles: L'Hereu Mill, arxiu vivent de cançons populars, i formidable cantaire. Entonades per ell, hem anotat prop de tres-centes melodies. Cas únic, que nosaltres sapiguem, de retentiva musical i àdhuc de claredat memorística. Diem "cas únic", perquè nosaltres que hem recorregut bona part de Catalunya, i també algunes contrades de parla castellana, anant darrera de la cançó popular, no ens havíem trobat mai en cap cas semblant. Hem interrogat persones que han cantat 30, 40, 50, o potser 60 cançons, però alguna que altra vegada confonien textos i melodies, barrejaven conceptes i, gairebé sempre, la memòria els fallava. No tenien la "claredat" que tenia l'Hereu Mill.

L'Hereu Mill era un subjecte més aviat baix d'estatura, mirada viva i intel·ligent; portava un bigotet retallat, un xic seriós i eixut de cara, però cordial i francot. Nosaltres el coneguérem a la Casa de Caritat de Barcelona, on ens introduïrem en recerca de cançons populars. És en aquestes cases de beneficència, on s'acullen persones de totes les procedències, que el recercador de tot aspecte folklòric pot trobar abundància de materials.

El nostre home vestia la indumentària que en aquell temps (1926) usaven els asilats de la casa: americana de vellut negre, llisa; pantalons griseus, espadenyes blanques i gorra; fumava caliquenyos posats dins un broquet de fusta; tenia un lèxic molt característic i una expressió concisa, justa i clara.

Era solter. Va marxar del seu poble, Sant Julià de Cerdanyola, de la comarca de Berga, sembla que per motius de salut, i quan es trobà sense família, va demanar entrar a la Casa de Caritat de Barcelona, on ingressà el mes de juny de 1924, quan tenia 54 anys.

Nosaltres el coneguérem el mes de maig de 1926; es deia Josep Casals i Cirera, de cal Mill, i, com que era el més gran dels germans, era l'Hereu Mill.

En el transcurs de la seva complicada vida, havia estat pagès. En temps de sega, anava, juntament amb colles que es formaven al seu poble, a seguir les segades, havent arribat fins a les terres d'Urgell, molt allunyades de la comarca de Berga. Més endavant es cansà d'aquests afers i, com que li agradava una mica la vida aventurera, es féu contrabandista, per la qual cosa, amb uns quants amics que es dedicaven al "paquet", i anant per camins i viaranyes escarpats, solament coneguts per elle, passaven la frontera entrant i sortint de França clandestinament, carregats amb tota mena de mercaderies, que, si arribaven a bon port, bons guanys els produïen.

Ens havia explicat fets esdevinguts quan, alguna vegada, els havien sorprès els guardes: corredisses per camins escabrosos carregats amb el fardell, però, segons ell, sempre s'havien escapat de tota persecució, i sempre havien acabat despistant els perseguidors i es trobaven més tard tots els components de la colla en el lloc convingut. Moltes d'aquestes carreres es van ren haver de fer sota la pluja o la neu que queia implacable, o en temps de fred viu o tramuntana forta, que cuidava cegar-los els ulls amb la pols que aixecava, gairebé sempre de nit per tal de donar més patetisme a l'escena.

Per això sabia tantíssimes cançons apreses sentint-les anant d'ací d'allà, visitant pobles, viles i llogarrets, ja com a pagès, ja com a contra-bandista.

A cada cançó, en cantar-la, afegia justíssims comentaris i la situava en el seu ambient adequat, explicant, a més, un sens fi de detalls sobre costums, indumentària, manera d'ésser de la gent, i, sobretot, la procedència de la cançó: on l'havia apresada i de qui. Aquest darrer detall és importantíssim, car per ell hom pot constatar el seu lloc d'origen i la seva àrea geogràfica.

Era un home llest; sabia llegir i escriure poc o molt; havia compost cançons i escrit versos de felicitació sempre en rodolins i en un castellà "sui generis"...

Tenia intuïció musical. Això vol dir que posseïa el sentit de l'afinació i del ritme; i, com que tenia ben assimilat el que cantava, repetia, sense exactament, la frase melòdica requerida, la qual cosa facilitava la tasca del transcriptor. Les sessions que dedicàrem a anotar les seves cançons duraren dos mesos llargs i, encara, finit aquest espai de temps, alguna vegada ens venia a veure perquè no havia acabat el repertori i qualche cançó escadussera-li havia quedat a la memòria, i com que ell estava segur de no haver-la dictada, expressament venia a cantar-la.

El seu repertori comprèn cançons de tota mena: Religioses, romancesques, amoroses, de treball, danses, jocs, diverses... Pocs documents nous dictats, però gairebé la totalitat de les melodies per ell cantades són versions noves, o variants molt notables. Pocs anys més tard, el 20 de maig de 1930, moria a la mateixa Casa de Caritat de Barcelona (que tan amorosament l'havia acollit), quan havia complert 60 anys.

Déu va permetre que les seves cançons quedessin perquè se sumessin al tresor cançonístic de Catalunya. Gràcies li'n siguin dades, i que Déu hagi acollit en el seu si aquest arxiu vivent de música i poesia popular que fou Josep Casals i Cirera, l'Hereu Mill de Sant Julià de Cerdanyola.

Completarem aquestes breus notes biogràfiques amb una petita mostra de l'extensíssim material cançonístic dictat per aquest formidable cantaire popular, que hem agrupat d'acord amb una classificació feta "ad hoc": a) Religioses; b) Romancesques; c) Amoroses; d) Festives; e) De treball; f) Diverses. Aquí en transcrivim un exemple de cada apartat.

a) Religioses

Les tragèries que pel món passen

♩ = 56

Can - ta - rem les tra - gè - ries que pel món van pas - sant: Es ma - ten fills amb

pa - res, Je - sús, Ma - ri - a, I ger - mans amb ger - mans, Je - sús tan gran.

Cantarem les tragèries
que pel món van passant,
es maten fills amb pares,
Jesús Maria,
i germans amb germans,
Jesús tan gran.

Es maten religiosos,
freres i capellans;
fusellen el Sagrari,
fins ne cremen els Sants.
Mireu quina heretgia,
mireu quin pecat fan!

Aquesta cançó és com una mena de plany dels odís i enveges que els homes es tenen. Sembla que, amb l'explicació de desavinences, vol excitar

l'amor al proïsme. La tonada "Jesús, Maria, Jesús tan gran" és emmanllevada de la cançó de Passió; "Ara ve el Sant Diumenge, - Sant diumenge dels rams..." La melodia traspua tota ella una gran tristesa, i està perfectament encaixada en el sentit del text. Al nostre entendre és un document inèdit.

b) Romancesques

La presó dels portals de França

$\text{♩} = 48$

A - lliçals portals de França si n'hi ha- na pre- só, - de pre-sos mai n'hi
man- quen, li- rom fa li- re- ta, prou n'hi por- tge- ba- ró, li- re- ta li- ró.

Allí als portals de França
si n'hi ha una presó,
de presos mai n'hi manquen,
lirones fa, lireta,
prou n'hi porta el baró,
lireta, liró.

De trenta-tres que n'eren
dictar-ne una cançó,
la dama se'ls escolta
de dalt del seu balcó.

Els presos se n'adonen,
ja en paren la cançó.
- Canteu, canteu, los presos
acabeu la cançó!

Si n'hi havia un de jove,
més eixerit de tots:
- Com voleu que cantem, senyora,
si estem en greu presó?

- Quan n'era petiteta
el meu pare em va da un do;
ara que en só grandeta
un altre li'n demano jo.
- Ai, pare, lo meu pare,
me'n voldrieu dar un do?
- Ai, filla Margarida,
quin do voldries tu?
- Ai, pare, lo meu pare,
les claus de la presó.
- Ai, filla Margarida,
aquell no l'hauràs no.
- Ai, pare, lo meu pare,
no em mateu l'aimador.
- Ai, filla Margarida,
quin és el teu aimador?
- El de la gira vermeia,
el més dispost de tots.
- Ai, filla Margarida,
serà el primer de tots.

Heus ací una planyívola versió de "La presó de Lleida", que, com altres variants, situa l'acció, "Allí als portals de França". Però aquesta, segons el nostre humil judici, és, en bellesa melòdica, superior a la més coneguda, no sols per aquella notable alteració del 6è grau en el quart compass, que li dona un gir melòdic insospitat, sinó per l'ambient general de la cançó. El text no ofereix cap particularitat. És més aviat incorrecte.

c) Amoroses

Sota de l'om

Lent ♩ = 60

Matinet me'n só llevat,
matinet a punta d'auba,
me'n vai a casa l'amor,
a casa l'enamorada.

Ai de l'om, sota de l'om,
sota de l'om sombreiava.

- Namorada baixa a obrir
que hi ha el galant que et demana.
- Com hi baixaria jo
si estic al llit acotxada?
L'un costat hi ha el marit,
l'altre costat la mainada.
Tenint aquestes raons
son marit se'n deixondava.
- No em diries, tu, muller,
amb qui enraones ara?
- Amb el mosso del forn
que ve a veure si pastava.
- Jo no tinc llevat posat,
ni la farina és passada;
ni les moles del molí

encara no són picades,
ni la terra que ha de fer el blat
encara no és conreada.
- Tu, marit, te'n llevaràs
i en vestiràs la mainada;
gafaràs els cans llebrers,
te n'aniràs a la caçada;
mai fa de més bon caçar
que al dematí amb la rosada,
que el conill està encauat
i la llebre endormiscada.
- Tira que et tocl, tu, muller,
quina una te n'has pensada!
Qui et pogués veure, muller,
amb una cambra amb gran palla,
amb foc als cotre cantons,
jo les claus a la butxaca.
- Qui et pogués veure, marit,
amb una sala ben llarga,
voltada de capellans
i tu al mig per mortalla,
i els escolans a tot vol
que et diguessin: "vamos, vamos".

Aquesta versió de la cançó "Sota de l'om" difereix en absolut d'aquella altra que, amb ritme de dansa, va harmonitzar de faiso tan escaient, el Mtre. Enric Morera. És aquesta, realment, una altra cançó amb el mateix text. Observeu l'originalitat del seu ritme, amb aquesta abundància de notes sincopades, com també la bellesa de la seva forma melòdica, la qual, dins l'extensió limitada d'un interval de "cinquena", té girs i cadències ben escaients.

d) Festives

La noia que es vol casar

♩ = 120

Ara som la primavera
que se'n té més casor.

Amb un viudo, mare, mare,

amb un viudo, mare, no.

Ai, adéu, Maria Antònia,

robadora de l'amor.

Ai, un viudo, entreteniu-lo;

un fadrí, es pot replegar;

cal Piula, fa de mal viure-hi;

Perpinyà fa bon estar.

Encara que em sigui xica,

prou tinc ganes de casar.

Ella se'n va anar a l'horta

collir-ne un ramet de flors.

Ai, amentres les collia

veu venir els seus aimadors;

la un era el fadrí sastre,

l'altre n'era el teixidor;

les "flores" pel fadrí sastre,

les amors pel teixidor.

Constitueix aquest exemple un document inèdit, al nostre entendre. El text, i, sobretot, la música són una novetat. Sorpren la melodia, pel seu ritme tan divers. Creiem que hom pot considerar aquesta cançó com un dels documents més interessants dictats per l'Hereu Mill, el qual digué que l'aprenqué en ple bosc un dia que "caçava" (buscava) bolets. És veu que li causà forta impressió, perquè explicà que feia molt bonic sentir-la entre els arbres cantada per un vellet que, oi més, tocava el flabiol. Vegeu com dins d'ell (i sense ni ell mateix sospitar-ho) hi havia quelcom d'artista.

e) De treball

Els tres dallaires

♩ = 52

Si n'hi ha-vi-a tres da-lla-i-res que da-lla-ven un prat. U-
na pe-ti-ta ros-sa, pe-ti-tai bo-ni-caçls ne por-ta l'es-mor-zar. Pe-ti-ta, com
va, pe-ti-ta bo-ni-caçls ne por-ta l'es-mor-zar, pe-ti-ta com va.

Si n'hi havia tres dallaires,
que en dallaven un prat.
Una petita rosa,
petita i bonica,
els en porta l'esmorzar,
petita com va.
Petita, bonica,
els en porta l'esmorzar,
petita com va.
De tan lluny com la veuen
se'n posen a icar,
si n'hi ha un de jove
que no vol esmorzar.
- Què teniu, el dallaire,
que no voleu esmorzar?

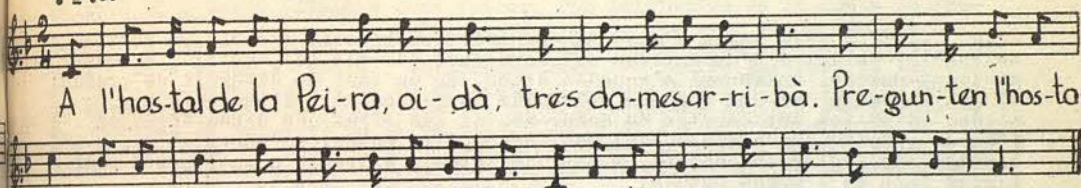
Que en teniu mal d'amores
o mal de festejar?
- Jo no en tinc mal d'amores
ni mal de festejar,
sinó una petita rossa
me'l fa morir i penar.
Me'n vaig amb el seu pare,
si me la vol donar.
Si ell no me la dona,
ja la'n faré robar
pels miquelets de França
o pels de Puigcerdà,
i si ells no hi abasten
mi persona hi airà.

Aquesta cançó és una variant de "La presó de Lleida", abans citada. Digna d'esment, aquesta, per la seva bellesa melòdica, allunyada, però, del sentit del text. Digué el cantaire que quan era migdia i els dallaires veien venir la mossa que els portava el dinar, deixaven la feina i es posaven a icar (cridar fent iiii.....) Si la mossa arribava tard, no cridaven, per tal de no comprometre-la. Els segadors també manifestaven la seva alegria, a l'hora de dinar, quan veien venir la mossa, però aquests tocaven una corneta en lloc de icar.

f) Diverses

L'Hostal de la Peira

$\text{♩} = 100$

A l'hos-tal de la Pei-ra, oi-dà, tres da-mes-ar-ri-bà. Pre-gun-ten l'hos-to
le-ra, oi-dà, si es po-dran-a-cot-xar, que o-lai-là, si es po-dran-a-cot-xar

A l'hostal de la Peira
oidà,
tres dames arribà;
pregunten l'hostalera,
oidà,
si es poran acotxar,
que olailà,
si es poran acotxar.

L'hostalera els pregunta,
oidà,
què voldran per sopar.
- No volem menjar ni beure,
oidà,
que en volem descansar,
que olailà,
que en volem descansar.

(Incompleta)

Aquesta cançó sol tenir unes tonades ombrívoles que ambienten amb tota propietat el text que explica les facècies dels bandolers. En canvi, aquesta versió de l'Hereu Mill és alegre, optimista, i, per tant, impròpia del text que il·lustra. És una variant melòdica de "Les Nines de Cerdanya", que publicà el mestre Millet, en la seva conferència "De la cançó popular catalana". La va aprendre a França, d'un contrabandista.

Hem donat una petita mostra del repertori de l'Hereu Mill. És com un petit tast, tot esperant que algun dia pugui veure la llum el cançoner complet d'aquest formidable cantaire, talment com aquell altre cançoner del Calic que publicà fa anys Mossèn Serra Vilaró, i que era també una arrebrega de les cançons que dictà un sol cantaire, que (cas curiós) era també de la comarca bergadana. Però creiem que aquell el qual nosaltres tinguérem la sort d'in-terrogar, supera el Calic en quantitat i qualitat.

Volem dedicar, ara, unes paraules d'elogi a Josep Casals i Cirera, l'Hereu Mill, arixi vivent i amant de les nostres incomparables cançons. Mer-cès a aquest amor, ell cantava aquestes tonades i per això les recordava. Com que li agradaven tant, aprenia totes les que li cabien a la memòria. I veus aquí que ell i tots els altres cantaires anònims que en el transcurs de tants anys han dictat amorosament les seves tonades als recercadors, han fet possi-ble la conservació de tantes i tantes cançons, i així, ara, tots nosaltres, tots els qui estímem les manifestacions de l'ànima popular, podem fruir-les, i els compositors poden fer amb elles la nostra música, la música inconfusi-ble del nostre mar, de les nostres serralades, de les nostres valls, de la nostra terra.

JOAN TOMAS I PARÈS

LA REVISTA MUSICAL CATALANA

Any 1905

El número segon d'aquesta magnífica publicació ofereix un contingut densíssim, variat i d'un interès extraordinari per als qui desitgin conèixer el moviment musical universal d'aquella època. Ho és tant de divers i de profund el que contenen les 252 pàgines del volum corresponent a l'esmentat any, que no ens veiem pas amb coratge de donar-ne, ni que sigui una minsa idea, en l'espai reduït d'un article. Valguin, doncs, les anteriors paraules com a presentació del volum en conjunt, i ens limitarem a extreure'n unes notes sobre alguns fets de l'Orfeó Català.

L'esdeveniment de més transcendència per a la nostra Entitat, l'any 1905, sens dubte fou el començament de les obres d'edificació del que havia de ser el Palau de la Música Catalana. L'entusiàstica ressenya que en féu Josep M^e. Folch i Torres, començava així: "El Casal de l'Orfeó. Col·locació de la pedra commemorativa.- Voleu res més hermos? La festa de Sant Jordi i la Pasqua de les flors, ambdues foses en una, assistint a la festa de les nostres esperances. La Pasqua florida quan les nostres il·lusions florien en realitats. Sant Jordi arribava ple d'olors de primavera quan la nostra música, deslliurada de l'oblit i del desamor, es trobava en primavera plena; quan, rescatada amorosament pels esforçats campions de l'Art més bell, veia començar la seva casa, el seu palau, en el mateix cor de la ciutat".

En realitat, les obres del Palau ja eren iniciades feia uns mesos, però la Junta de l'Orfeó, enllaçant, com sempre ha fet, la part material de les coses amb un perfum espiritual, volgué aprofitar la coincidència d'escaure's dues festes tan senyalades en un mateix dia, per a donar un caire simbòlic i significatiu -Sant Jordi, patró de Catalunya i la Pasqua de Resurrecció- als fonaments de l'edifici que s'alçava. I així es convertí en memorable la data del 23 d'Abril del 1905, en què fou col·locada la pedra commemorativa.

Beneí, doncs, les obres el Rvnd. Francesc Bentura, rector de la parroquia de Sant Francesc de Paula, que representava l'Emm. Cardenal Casañas, Bisbe de Barcelona. El President de l'Orfeó i artífex que féu possible l'erecció del nou Palau, l'leig l'Acta de la cerimònia, que firmaren allí mateix, el Sr. Cabot, el Mestre Lluís Millet, el senyor rector de Sant Francesc, el Soci Honorari Mestre Felip Pedrell, els Mestres Sra. Wehrle, Comella, Salvat i Pujol, el Vice-President Sr. Vicenç de Moragas, diversos components de la Junta Directiva, la Srta. Pilar Roca, en qualitat de chorista fundadora, Frederic Xifré, com a chorista fundador de la Secció d'homes, i Eduard Petrus, de la de nois. Seguiren altres firmes de representants de periòdics barcelonins.

El document fou dipositat, junt amb un distintiu de chorista, unes monedes d'argent i de coure, exemplars de "La Renaixença", "La Veu de Catalunya" i la "Revista Musical Catalana", en una capsa de metall, dintre de la pedra, guarnida amb un ramell de flors lligat amb una cinta de colors. En el moment de soterrar la pedra, tots els presents al solemni acte, es descobriren i cantaren dues cançons.

La pedra es troba enclavada al mig de la sala d'assaigs, davant la tarima de l'harmonium, amb la inscripció: ORFEO CATALA - X ABRIL MCMV.

II FESTA DE LA MUSICA CATALANA.- Com la de l'any anterior, es celebrà esplendorosament, al Teatre de Novetats. El primer premi no fou adjudicat. Guanyà el segon, el mestre Joan B. Lambert, amb la "Cançó de la Bandera". Elegí Reina de la Festa, la seva germana Srta. Eulàlia Lambert, cantaire de l'Orfeó Català.

Els altres autors premiats, foren Frederich Alfonso i Ferrer, amb "Lo bressol"; Josep Sancho Marraco, amb "Amor de fill"; D. Mas i Serracant, amb "Missa de Glòria, a 4 veus mixtes"; Joaquim Pecanins, per l'"Aplec de Cançons populars"; Valeri Serra i Boldú, per un altre "Aplec de cançons del poble"; Josep Civil i Castellví, per "Melodies per a cant i piano"; Narcisa Freixas, per "Cançons d'infants"; Francesc Pujol, per una notable "Col·lecció de transcripcions d'obres anteriors al segle XVIII".

La Secció Choral interpretà un bon enfilall de les composicions premiades. Havia obert l'acte el Mestre F. Pedrell amb un excel·lent discurs. El Mestre Lluís Millet llegí la Memòria, i clogué la Festa el Sr. Cabot amb el discurs de gràcies.

CONCERTS DE L'ORFEO CATALÀ. - 2 de febrer. Per iniciativa de la Junta de Presons, l'Orfeo portà els seus alats cants a la Presó Model de Barcelona, per a gaudi i conhort dels presos allí reclusos. Es celebrà a la rotonda central, on convergeixen les quatre galeries de les cel·les. En els compartiments de la rotonda, individuals els uns i col·lectius els altres, hi havia arrencgerats 526 presos. Ocupaven llocs a les galeries, la Comunitat de Germanes de la Caritat, funcionaris i altre personal de l'Establiment. També hi assistiren les autoritats de Barcelona, la Junta Local de Presons i diverses personalitats més. Es repartí als presos el programa del concert, amb la lletra de les cançons.

Situats els cantaires al bell mig de la rotonda, al front d'ells el Mestre Lluís Millet, tingué efecte el concert, amb l'emoció que hom pot suposar, atesos el lloc i l'auditori a qui especialment era dedicat.

Deixem que parli el cronista:

"Abans de començar, un toc de corneta imposà silenci, i malgrat la prohibició terminant que tenien els presos de fer cap manifestació, en acabar "El rossinyol", es deixà sentir un murmur d'aprovació i s'inicià un aplaudiment, que fou sufocat tot seguit pels escarcellers.

"Però no fou pas possible evitar-ho en acabar "Les flors de maig", puix que, unànimement i amb el calor del ver entusiasme, esclatà un aplaudiment fort i llarg, impossible de contenir, repetint-se així mateix en "La mort de l'escolà", que causà profunda emoció als infelïços oients, alguns dels quals difícilment podien deturar les llàgrimes.

Acabat el concert, un dels presos del correccional llegí un petit discurs donant mercès a l'Orfeo Català i fent vots perquè les altres entitats artístiques seguissin el seu bon exemple.

Sens dubte, el gest de la nostra meritíssima Institució, oferint un recital de selectes cançons a aquells dissortats, constituí un molt digne acte de transcendència moral i de pregona significació humana. Per això diu la ressenya de la "Revista": "Els nostres choristes, ben imposats d'aquella transcendència i significació, anaren gojosos al concert dedicat als presos, reflectint-se en tots els rostres aquella satisfacció que es saboreja en complir un deure humanitari i en executar una acció altruista".

Com a record gràfic de l'esmentat concert, hi ha la fotografia exposada en un dels quadres del vestibul del nostre Palau.

13 de febrer. Amb motiu de trobar-se a la nostra ciutat el Nunci de S.S., Monsenyor Rinaldini, l'Orfeo fou invitat per l'Emm. Cardenal Casañas a donar una audició, a honor de l'il·lustre hoste, al Saló del Tron del Palau Episcopal. Entre les obres del ben triat programa, figuraven "Els Xiquets de Valls", "Negra sombra", "Divendres Sant" i el Credo de la "Missa del Papa Mar cel". Totes foren molt aplaudides pels distingits oients i convidats, i calgué repetir "Negra sombra". Monsenyor Rinaldini adreçà afectuoses paraules a la nostra Institució i demostrà haver quedat molt complagut de la vetllada.

Ara -pel nostre compte-, pensant en els dos concerts que acabem de recordar, no ens podem estar de treure'n una conseqüència, d'altra part molt natural, tractant-se de la nostra Institució. I és remarcar com l'Obra de l'Orfeo Català és excelsa i eficient; car, ho demostren les dues actuacions, celebrades en dos llocs tan destacats i tan distints. En el primer fou un dissortat correccional qui regregrà un gest del nostre Orfeo; en el segon, fou un eminent Príncep de l'Església. I l'Orfeo Català oferí en ambdós llocs idèntic amor, el mateix Art: els que donen eficàcia a la seva Obra.

24 i 29 de maig. Concerts públics al Teatre Novetats. En el primer, entre altres obres ja conegudes, hi havia la reposició de l'obra en dos chors "Stabat Mater", de Palestrina, i les primeres audicions de "Nit d'Abril", de

Gibert, i del magnífic Motet "Vine, Jesús, vine", de J.S. Bach. En el segon, donà a conèixer diverses cançons premiades a la darrera Festa de la Música.

22 de juny, Diada de Corpus. Festa nacional al Desert de Sarrià. Hi assistiren tots els Orfeons de Barcelona. Els nois de totes les escoles i entitats corals, dirigits pel Mestre Lluís Millet, cantaren l'himne compost ex pressament pel distingit poeta Francesch Matheu i l'esmentat mestre.

22 de juny. Festival artístic al Palau de Belles Arts, organitzat pel Mestre Antoni Nicolau. Anà a càrrec de la Banda Municipal, alumnes de l'Escola Municipal i de l'Orfeó Català.

8 de juny. Es repetí el festival-concert anterior, al Palau de Belles Arts, ara a honor de l'Esquadra anglesa que es trobava a la nostra ciutat.

9 de juny, a la nit. Concert a la casa-torre del Sr. J. Bertrand, a Sant Gervasi, també a honor de l'Almirall i Oficialitat de l'Esquadra, per tal de fer-los conèixer diferents obres del repertori de l'Orfeó. "Els anglesos aplaudiren totes les composicions i prodigaren alabances als nostres choristes i al mestre". Després del concert, exhibició de sardanes i danses populars, pels nostres orfeonistes.

30 d'octubre. Al Teatre Principal. Festa de Gala, organitzada per les Associacions Econòmiques de Barcelona a honor del "Comitè Comercial i Industrial de les Festes Franco-Espanyoles de París". L'Orfeó cantà dues parts del programa. "Els delegats francesos quedaren molt complaguts de la vetllada i no escatimaren elogis als nostres choristes, comentant calorosament la tasca de l'Orfeó Català".

19 de novembre, al matí. Concert al Teatre Comtal, dedicat als socis protectors de l'Orfeó. Obres estrenades: "La Sagrada Família", de Pedrell; "Lo cant dels Almogàvers", Pedrell, i primera audició del Motet "Hodie Christus natus est", de G.M. Nanini (1545-1607).

18 d'octubre. Al Saló d'Actes de l'Ateneu Barcelonès, tingué efecte una vetllada en honor del Canonge-Arxiver de la Catedral de València, amb motiu de publicar l'edició crítica de "Spill o Libre de les dones", del poeta del segle XV, Jacme Roig. Uns quants nois de l'Orfeó cantaren "Ave Maria", lletra de l'esmentat poeta i música del Mestre Pedrell...

Com hem dit al començament d'aquest article, l'actuació de l'Orfeó fou molt intensa durant l'any 1905. Per no poder enquibir res més ací, ho deixem per a un pròxim número, si a Déu plau.

M. FIGUILLEM

= = = = =

RECORDS DE LA CAPELLA DE SANT FELIP NERI

No fa molt de temps vaig escriure un petit article, que va merèixer l'honor d'ésser publicat en aquesta revista amb el títol de "ACTIVITATS DE LA CAPELLA DE SANT FELIP NERI", en el qual feia una mica d'història de la llarga seixantena d'anys d'actuació de l'esmentat agrupament coral, així com dels motius per als quals fou creat. Aquests, realment eren ben fundats, puix que en aquella ja llunyana època, la música que s'executava en els nostres Temples, no s'adeia pas gaire amb la serietat i el recolliment que a la Casa de Déu Nostre Senyor cal observar.

L'actuació de les "Capelles" d'aquells temps, en els solemnes oficis religiosos, era frívola i irreverent a més no poder. De composició heterogènia, la majoria eren formades per un reduït nombre de nois, i la resta, per homes procedents del teatre: choristes de "zarzuela" i fins i tot, per "partiquins" del Liceu que, si convenia, quan mancaven veus blanques, canta-

ven de falset amb veu de tiple, que en termes vulgars de l'època, en deien "falziots". Tot això acompanyat de la poca serietat de la música que s'executava, que correntment era d'un lirisme exultant i com més sorollós i estrident millor. Sobretot, en les respostes al Sacerdot, sense connexió de cap mena, cada un dels executants en feia qüestió personal pel lluïment de les seves facultats, amb tota mena de recargolaments i pinyols.

El Mestre Lluís Millet (a.C.s.), en fundar la "Capella de Sant Felip Neri", bandejà aquests mals costums, i a més d'introduir al repertori de la "Capella" la música polifònica religiosa dels grans mestres clàssics, va anar cultivant la difusió i el propagament del cant "gregorià". Un detall significatiu dels ensenyaments del Mestre, fou l'aplicació del tema melòdic predominant de "Parsifal", per a les respostes del cor, a les invocacions del Sacerdot durant l'ofici Diví. També alguns de vosaltres recordareu encara, aquelles solemnes funcions de Setmana Santa que es celebraven a l'Oratori dels Pares Felipons, la seva alta qualitat artística, la religiositat i dignitat amb què eren interpretades per la Capella i seguides amb tot recolliment pels fidels.

Una mostra de la despreocupació musical que s'estilava a les darresries del segle passat, són els dos casos que us contaré a continuació.

En un solemne pontifical, que tingué efecte a Santa Maria del Mar, a la sortida dels celebrants i dirigir-se vers l'altar, l'orgue inicià, com és habitual, uns compassos de música com a introducció. A l'organista, ben xiroi per cert, no se li acudí altra cosa, que teclejar més o menys dissimuladament, el popularíssim xotis de "Els tres rates", de la sarsuela "La Gran Via", que tots els qui eren al Temple pogueren oir perfectament, amb la rialla a mig flor de llavi. Altra nota destacada d'aquella època, la tenim amb la diada de Nadal. Molts barcelonins no haurien passat unes festes completes si no haguessin pogut assistir a l'Ofici que es celebrava a la nostra Catedral, en aquella diada tan senyalada, per tal d'oïr la missa pastoral de Vilanova, cantada amb estil rústec i acompanyada a l'orgue amb l'additament de castanyoles, panderos i ferrets.

MIQUEL VALLS

Un dels fundadors de la Capella

= = = = =

MÓN MUSICAL

Des del dia 13 de març, Àustria commemora el centenari del naixement d'Hugo Wolf; el primer volum de la reedició de les seves obres completes acaba de ser publicat per la societat internacional Hugo Wolf, fundada a Viena, l'any 1959. L'edició completa comprendrà vint volums.

El ballet reial del Covent Garden ha donat la primera representació mundial d'un nou ballet d'Igor Strawinski, "Le baiser de la fée", Svetlana Beriosova, Lynn Seymour i Donald Macleary han realitzat els papers principals.

La Unió de la premsa musical belga ha homenatjat recentment el compositor Jean Absil, membre de l'Acadèmia Reial, el qual ha obtingut, per segona vegada, el premi de composició del concurs Reina Elisabeth. M. Arthur Michel, president de la Unió, ha tramès al mestre belga la medalla d'honor d'aquesta associació. Molts compositors i crítics assistien a aquesta cerimònia.

Serge Lifar ha atorgat el Premi Nijinski 1960 al ballarí i coreògraf suec Bjoern Holmgren. El seu ballet més conegut es titula "Svensk Rapsodie", música d'Hugo Alfén.

A Caracas, ha estat inaugurada la nova sala de concerts, "L'Aula magna", que té una cabuda de 2.700 places. La temporada d'òpera comença el dia 8 de juny (primers d'hivern), amb el conjunt de l'Òpera de Nouvelle-Orleans, dirigit per Renato Cellini.

El 22 de març de 1960, morí a Roma, on vivia, el notable director d'orquestra Angelo Questa. Nascut a Gènova el 26 de juny del 1901, cursà els estudis musicals al Liceo Paganini, i durant quatre anys fou director artístic del teatre Carlo Felice. Havia dirigit en els principals teatres italians i era apreciat, també, a l'estranger.

El "Concorso Giovani Cantanti 1960", establert per l'Associació Lírica i Concertística Italiana, ha rebut nombrosíssimes inscripcions: 74 sopranos, 11 mezzo-sopranos i contralts, 71 tenors, 34 barítons i 10 baixos.

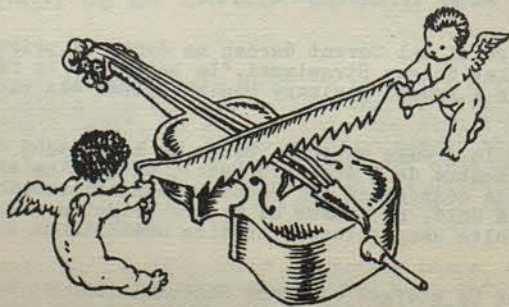
A París, François Petit, gran premi del disc 1959, i Geneviève Magitot donaren, el passat 14 de juny, un concert a la sala de l'Escola normal amb la col·laboració d'Irène Aitoff.

Un tricentenari del qual hom no ha parlat pas molt, és el D'Alessandro Scarlatti, nascut el 1660, fundador de l'Escola de Nàpols. Morí als 65 anys; deixà més de 100 òperes, gairebé 500 cantates, nombrosos motets i peces diverses. No cal confondre'l amb el seu il·lustre fill, Domenico, mort el 1757, tan productiu com el seu pare.

Musicòlegs, vinguts de tot el món, han pres part, a Varsòvia, al Congrés mundial Chopin, organitzat pel govern amb motiu d'escaure's el 150 aniversari del naixement del músic. Hi foren estudiats molts problemes relacionats amb Chopin: l'estil, la interpretació, la bibliografia, qüestions històriques...

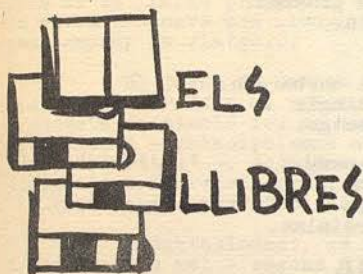
André Cluytens ha acceptat el càrrec de primer director de l'Orquestra Nacional de Bèlgica que, reorganitzada, ha esdevingut l'orquestra oficial de la capital belga.

Amèrica del Nord compta amb nombroses institucions, creades per mecenes financers i industrials, per tal d'afavorir les arts, i particularment la música. Una marca internacional de cigarretes acaba d'instituir un "Ballet and Opera Fund", un fons que permetrà a joves cantants i ballarins, escollits per un jurat, d'anar a perfeccionar-se als grans centres artístics, com París, Milà, Viena, Múnic. Heus ací una bella iniciativa que contribuirà a la renovació del ballet i de l'òpera..

COMENTARIS...

Boris Pasternak

La notícia fou senzillament atufadora: Boris Pasternak morí a mitjanit del 30 de maig. Aquesta serà una data més - importantíssima, per cert - en la història literària de la nostra època. El gran novel·lista rus és el prototipus de l'home íntegre, de l'home senser, auster, noble, enamorat del seu ofici i complidor del seu deure. Rússia i el món tot ha plorat la seva mort. El Premi Nobel de Literatura que l'Acadèmia Sueca li concedí el 1958 "per les seves importants consecucions en la poesia lírica contemporània, així com en el camp de la gran èpica tradicional russa", passarà a ser un simple

fet. La veritable autenticitat de l'escriptor l'hem de cercar en les mateixes obres i en la seva norma de conducta: Amb aquesta mort es perd un dels més grans poetes europeus contemporanis.

Boris Leonidovitx Pasternak tenia setanta anys. Havia nascut a Moscou el 1890, fill d'artistes, dins un ambient artístic propici per a despertar la seva sensibilitat. La seva vida ha estat més o menys contada pels diaris i revistes amb motiu de la concessió del Premi Nobel i ran de la seva mort. El que ara ens interessa és la seva personalitat com a escriptor i com a home. Aquesta darrera, per la seva complexitat, es mereixeria un seriós estudi, que avui no podem ni esbossar. Ens limitarem a la visió literària, i encara fragmentàriament.

El 1914 publica el seu primer llibre, i després segueixen "Més enllà de les fronteres". "Ma germana, la vida", "Temes i variacions", "L'any 1905", "El tinent Schmidt", "Segon naixement", etc. Per altra part la seva producció en prosa és molt escassa, i a part de la seva famosa novel·la "El doctor Jivago", destaca un breu relat autobiogràfic titulat "Salconduit", i un altre titulat "Relat", novel·la curta, on l'acció del llibre es perd difuminada en la força i en la seva dimensió poètica. Heus ací el que volia fer remarcar en aquestes línies: el valor poètic de Pasternak.

Pasternak és l'home que creu en l'home, que creu en la seva personalitat individual, en la llibertat, en l'home com a dipositari de valors divins. Tot això és descrit en la seva gran novel·la, però també, i sempre, a través dels seus poemes. Per tal de donar als nostres lectors una petita, insignificant mostra, del valor poètic del lirisme de Pasternak, traduïm a continuació dos poemes inclosos en "El doctor Jivago":

EMBRIAGUESA

Sota el salze gegant cenyit per l'heura
un refugi cerquem en la tempesta.
Una manta cobreix nostres espatlles
i els meus braços aquest cos teu cenyeixen.

Avui l'embriaguesa de les plantes
és qui les va cenyint i no pas l'heura.
Així estenem aquesta manta nostra
en tota l'amplitud damunt nosaltres.

L'ALBA

Coronaves de goig el meu destí.
Després vingué la guerra i el desastre,
i el teu nom s'esmunyí del meu present.
De tu vaig ignorar tota paraula.

I ara torna a mi la teva veu,
després dels anys, només per a torbar-me.
Com a través d'un somni vaig llegir
durant tota la nit el teu missatge.

Deleixo caminar pels grans carrers,
confós entre la febre ciutadana.
Voldria esmicolar tot l'univers
i sotmetre aquest món al meu reialme.

I baixo, desbocat, escala avall,
fins a trobar-me al mig de la calçada,
en mig de les voreres que la neu
havia sepultat del tot fins ara.

Més tot s'eleva, tot s'omple de llum:
alguns prenen el te, altres avancen
el pas lleuger al treball, i la ciutat
reprèn, sobtadament, un altre caire.

Als portals ha teixit la tempestat
una xarxa de neu esmicolada,
i tots, per no fer tard al seu treball,
obliden les begudes i viandes.

Jo sento dintre meu sos sofriments,
com si parlés en mi la seva paraula,
i em fonc dintre la pell, talment la neu
que desfà la primera soledada.

Jo tinc al meu voltant, inconeguts,
els arbres, els infants, gent casolana.
He sofert per tots ells el meu fracàs:
només així retrobo l'esperança.

Aquesta esperança que retroba el poeta en el seu sofriment és la més noble, la més veritablement "poètica". Per tal de conèixer més el seu pensament ens ajudaran les seves pròpies paraules, amb les quals cloem aquest breu comentari, amb el desig d'aprofundir en un article més extens i conciencios la veritable personalitat literària i humana d'aquest gran escriptor rus:

"En aquest moment de guerres mundials, en aquesta era atòmica, els valors han sofert un canvi. Hem après que som simplement hostes d'aquest món, viatgers entre dues estacions. Per això hem de cercar la seguretat en el nostre interior. En la vida nostra, tan curta, hem d'aprendre a mirar endins per tal d'esbrinar la nostra relació amb la vida que participem tan breument. Si no ho fem, la vida ens serà impossible. Això és, segons crec, un canvi total, un allunyament del sentit materialista del segle XIX. Significa un despertar del món espiritual, de nostra vida interior... de la religió. Encara que aquí no em refereixo a la religió com a acceptació d'un dogma o com una comunitat religiosa. Parlo d'un sentiment vital".

ANTONI SABAT

LA DOLCE VITA.- Fa un mes que van tenir l'oportunitat de veure, a Milà, aquest film, precisament pocs dies abans de la seva presentació al Festival Internacional de Cannes. En sortir del cinema, després de la llarga projecció - dura unes tres hores- ja es va promoure una lleugera discussió amb el meu company de viatge...

El jurat de Cannes va proclamar que aquest film mereixia el primer premi -Palma d'Or- i aquesta distinció fou aollida amb vives mostres de protesta - principalment entre els productors i llurs "vedettes" -, seguides també d'acalorades discussions entre els crítics, espectadors i tot l'element cinematogràfic congregat a Cannes.

Indubtablement, es tracta d'una pel·lícula que mourà molt de soroll i potser farà mal - segons a quin sector de públic -; però també pot fer molt de bé en altres esferes socials, encara no corrompudes per un materialisme dissipador d'una societat italiana que Fellini -afirmant-ne la seva autenticitat- ens ensenya amb tota cruessa, i diu encara que és semblant a la societat que existeix en totes les altres capitals del món. Potser sí, si admetem també unes molt honroses excepcions, com ho és -per exemple- la societat de casa nostra, que no creiem que tingui encara cabuda en aquest món podrit, pestilent, sense vida, que és mou d'esquena a la llum i a la veritat.

Fellini ens ensenya una societat aristocràtica descreguda, de riquesa desocupada, d'estrelles de cinema i d'un món cinematogràfic que es dissipa en el buit, sorollosament avorrit, del no-res. Contràriament, amb una habilitat contrapuntística d'excel·lent cinematografia, el món de la informació, un estol de fotògrafs que fan d'aquelles tristes vides l'exemple i l'aliment del poble. Heus ací el perill d'aquest film: la constant imitació que fem -principalment la joventut- dels "herois" cinematogràfics. Heus ací perquè ha de prevaler-se la seva projecció davant un sector de públic -malauradament el més ampli- que no està preparat ni per veure ni per comprendre- sobretot per comprendre-aquesta mena de films.

Hi ha, però, en aquest film -com en quasi totes les obres de Fellini- el seu punt lluminós, el seu missatge, allà on radica principalment el perquè de les seves obres. Si en tota la pel·lícula es veu una alternància brutal entre la degradació de la fe i la degradació dels costums, també hi ha un senyal -una imatge real d'un simbolisme esperançador - que obre noves perspectives i equilibra el fang de tres quilòmetres de pel·lícula. Al final, sobre la platja, la figura somrient - oh aquest somriure dels personatges fellinians! - d'una noia jove que parla a Marcel. Un somriure que és un nou cant a la vida, a l'esperança... Però Marcel no comprèn, no pot comprendre ja res i segueix els altres, impossible per vèncer el pendent on està llançat.

Podria salvar-se encara... però no pot. La gran lliçó d'un gran film.

Ens fan por -molta por- els arranjaments que s'hauran de fer a la pel·lícula perquè pugui arribar a nosaltres. Tractant-se d'una obra minoritària -no pot, no ha d'anar a tots els públics -quasi preferirem que fos ignorada. Se li ha fet, però, massa propaganda i la comercialitat d'una explotació ens fa témer una exhibició incompleta, mutilada, que pot fer incomprensible el contingut de l'obra. Demanem - fins allà on pugui arribar el nostre precencert i criteri als qui tinguin cura de la censura de les escenes i de fer-ne el doblatge. Tenim temença -repetim- de veure aquesta obra una vegada "arreglada"; ens sentim incapaços de trobar-li una adaptació prou apta per a tothom. Ja hem dit, també, que pot fer molt de bé sempre que no perdi el sentit que l'obra té en si mateixa, sentit que pot ser expressat en l'idioma universal de fer-se entenedora per la imatge, més que per la paraula, perill a què està abocat el cinema quan ha de passar per les manipulacions del doblatge i la censura - absolutament necessària - pot mantenir el criteri que s'ha proposat l'autor del film...

De no poder ésser així, més val deixar-ho córrer i ens estarem de veure el que queda d'un film de per ell mateix ja força difícil de ser comprès.

L'essència del Teatre

Parlar de teatre no significa referir-se única-ment a l'àmbit estriote de la crítica teatral. Avui més que mai, en el nostre món de recerques i estudis s'imposa una total revisió del concepte "teatre" per part de l'aficionat, o simple espectador. El teatre origina molts problemes concrets, que caldria meditar. No és suficient per aquell que es creu veritable devot del teatre, presenciar una representació, llegir-ne la crítica, saber els noms dels principals actors, directors, o autors. Cal penetrar dins el fet teatral. Penetrar l'essència per a copsar-ne la presència.

Innombrables problemes concrets sorgeixen a cada pas: Quin és el paper del text? I quin el lloc del director d'escena? Què hi aporta la música? Quina és la comunió entre l'home que està a l'escena i el que es troba a la sala? El teatre és simplement un joc? Dissortadament no posem tractats autèntics sobre aquestes matèries. Cal que ens fem la feina sola. Per això, he cregut que des d'aquestes pàgines podia aportar quelcom a les màgiques inquietuds teatrals, sinó ja un autèntic amor per la gran tradició teatral.

Per tal d'afirmar l'íntima unió de la meditació possible sobre l'art amb l'art viu, m'ha semblat oportú de transcriure els testimonis voluosos de quatre personatges que revaloritzaren concretament l'escena francesa: Pitoëff, Dullin, Jovet i Baty. El primer ens parla del director; Dullin del nexa entre actor i director; Jovet ens mostra l'estructura de l'obra dramàtica lligada a l'espai; i Baty descobreix darrera les màscares el gran decorat del món. Valdria la pena de considerar amb més freqüència testimonis semblants com els que avui ens és plaent de transcriure als nostres lectors.

GEORGES PITOËFF : TEATRE I DIRECTOR D'ESCENA

El director d'escena és considerat freqüentment com un intrús. Però ha estat creat per la necessitat. És un producte natural de l'evolució del teatre contemporani. L'actor no ha canviat. Si Talma, Rachel o Molière tornes sin entre nosaltres ens entusiasmarien tant com ho feren als seus contemporanis. El que realment és nou és la importància que ha adquirit el decorat... El director d'escena ha introduït la composició i la unitat que caracteritza l'obra d'art, allí on abans l'atzar reinava com a amo i senyor. Considerat així, és un creador com qualsevol altre artista.

No tinc cap idea preconcebuda respecte a l'escenificació. M'esforço a montar cada obra nova amb un esperit totalment verge. És l'obra mateixa que m'inspirarà els elements que han de servir per a la seva escenificació. La nostra finalitat no és altra que la d'ajudar el pensament de l'autor davant l'espectador.

CHARLES DULLIN : DIRECTOR I ACTOR

Amb massa freqüència s'oblida que el teatre està fet per al públic. Poden suprimir-se la luminotècnia, la decoració, l'"atrezzo", però no es pot suprimir el públic. Cal escriure per al públic.

La persona més important en el teatre és l'autor. L'actor no pot fer més que reviuir les invencions de l'autor; el director d'escena no pot animar altre conjunt que el previst per l'autor. Ho repetim: tota la substància procedeix de l'autor.

Doncs bé, avui dia és tot al contrari. Els autors sembla que han perdut el contacte amb el teatre, o potser amb el públic; han trencat la jerarquia de l'escena i lliurat els destins del teatre a l'actor i al director. Ells són els responsables de la desmesurada importància, abusiva moltes vegades, del director. D'aquest mal ha nascut una fórmula bàrbara: la reteatralització del teatre. O, traduïda més clarament: el director ensenya als autors el que els autors ignoren, o sigui, les regles de la representació teatral.

Jo poso totes les meves forces al servei d'un art que estimo. La mostra època necessita un art d'exaltació, com devia ser el de l'escena grega, que ens porti el consol d'una època difícil, però rica en evolucions diverses.

LOUIS JOUVET : EL TEATRE I L'ESCENA. L'ESPAI ESCENIC

Per tal de comprendre bé una obra teatral és necessari col·locar-la a la seva època, segons la seva manera, i a la seva moda. Però més que el joc dels actors, més que la massa i l'ànima del públic, cal evocar l'aire on es cristalitza la forma del seu impuls, on aquestes dues forces sensibles que són l'escena i l'auditori, busquen la forma que millor convenia a la seva mútua penetració.

En la "resurrecció" d'una estètica dramàtica la paraula pot enganyar-nos, no l'edifici. Aquest diu estrictament i totalment el que ha de dir. Per això penso algunes vegades que, a imitació de Cuvier, podré estudiar algun dia l'art teatral a partir de l'arquitectura, trobar la funció esquiliana gràcies a l'esquelet de Dionysos o el d'Epidaure, la de Shakespeare en les petjades d'aquest animal desaparegut que era el teatre del Globus, la de Molière al Versailles, en què fou representat; en una paraula: fer sorgir d'una pedra, com d'una vèrtebra, el gran cos vivent d'un misteriós passat.

GASTON BATY : EL TEATRE I L'UNIVERS QUE HA D'EXPRESSAR

El regne que ha de conquerir el teatre s'estén vers l'infinit. Més enllà de l'home i del seu misteri interior, més enllà de les coses i el seu misteri, ens apropem a misteris molt més grans. La mort, les presències invisibles, tot el que hi ha més enllà de la vida i la il·lusió del temps. Nivell de les balances on s'equilibren el bé i el mal. La part de dolor que és necessària per tal de rescatar el pecat i salvar la bellesa del món. Tot, fins a Déu.

Basta, indubtablement, recordar breument tota aquesta riquesa que ofereix el teatre per fer evident que no sabria abordar-la únicament pels procediments tradicionals. No es tracta de "parlar" de tot això, sinó de fer-ho "sensible".

D'aquesta manera intervenen en el drama els mitjans d'expressió plàstics, colors, il·luminacions. Després, tots els altres: acció, mimica, ritme, sorolls, música, etc. Gràcies a ells podem lliurar-nos de les velles servituds, passar les fronteres i traduir en el drama integral la nostra integral visió del món.

Fins aquí els testimonis valuosíssims d'aquests quatre grans genis del teatre, com a portic introductori. Després caldria parlar més extensament, dels temes esmentats. Però això és treball de meditació.

JORDI MARTÍ

ACTIVITATS

Orfeo Català - Concert dia 19 de maig 1960

El concert celebrat el dia 19 de maig, a la nit, obtingué, com tots els de l'Orfeo Català, un remarcadís èxit, tant de públic com artístic.

Fou interpretat el següent programa:

Primera part: "Stabat Mater", de Francis Poulenc. - Jacqueline Brumaire, Orfeo Català, Orquestra.

Segona part: "Ave verum", de W. A. Mozart; "Pregària a la Verge del Remei", de Lluís Millet, i "Dialogues des carmelites" (II escena del segon acte), de Francis Poulenc. - Jacqueline Brumaire, Anna

Ricci, Orfeó Català, Orquestra.

Tercera part: "Cant espiritual", de Xavier Montsalvatge, i "Cant de maig, cant d'alegria", de Francesc Pujol (versió orquestral de Ricard Lamote de Grignon).

Remarquem que aquest concert no constituï, tal com en principi estava anunciat, l'homenatge al nostre gran Maragall, amb motiu del centenari de la seva naixença.

De l'"Stabat Mater", de Poulenc, i del "Cant espiritual", de Montsalvatge en parlarem ja en el darrer número de la nostra publicació. Tant una obra com l'altra reberen l'entusiàstica aprovació del públic, que aplaudí càlidament els seus intèrprets: Jacqueline Brumaire, Orfeó Català i Orquestra, que actuaren sota la direcció del Mestre Lluís Me Millet.

La segona part del programa d'aquest concert simfònic-choral ens oferí tres aspectes musicals de la pregària - clàssica, popular i d'avui -, representats per "Ave verum", de Mozart, "Pregària a la Verge del Remei", de Lluís Millet, i "Dialogues des carmelites", de Francis Poulenc. Totes tres obres obtingueren un autèntic èxit; la "Pregària a la Verge del Remei" i "Dialogues des carmelites" foren bisades davant la insistència del públic.

"Dialogues des carmelites", llibret d'Emmet Lavery, sobre l'obra dramàtica de Georges Bernanos, fou estrenada l'any 1956 al Teatre de l'Scala de Milà, i es representà per primera vegada a l'Òpera de París, el 21 de juny del mateix any. Posteriorment ha estat representada a Viena, a Londres, Colònia, Trieste, Roma, Lisboa, etc., i al nostre Gran Teatre del Liceu, de Barcelona.

Francis Poulenc escrigué la següent dedicatòria a la primera pàgina de la seva obra:

"A la mémoire
de
MA MERE
qui m'a révélé la musique,
de
CLAUDE DEBUSSY
qui m'a donné le goût d'en écrire,
de
CLAUDIO MONTEVERDI,
GIUSEPPE VERDI,
MODESTE MOUSSORGSKI,
qui m'ont servi ici de modèles".

L'Orfeó Català en el concert del dia 19 interpretà el quadro II del segon acte. Foren solistes Jacqueline Brumaire i Anna Ricci.

Quant al "Cant de maig, cant d'alegria", lletra de J. Maragall i música del mestre Francesc Pujol, obra composta originàriament per a tres Cobles i cor mixt, ha estat transcrita ara, pel mestre Ricard Lamote de Grignon, per a gran orquestra a fi de poder incloure-la en el concert simfònic-choral que ressenyem. El mestre Lamote, profund coneixedor de l'orquestra i dels seus efectes, ha assolit una versió que no lleva pas la frescor, l'optimisme i la sanitosa alegria que, el mestre Pujol, ben compenetrat amb el text maragallí, havia assolit utilitzant les nostres Cobles de Sardanes.

El públic rebé entusiàsticament "Cant de maig, cant d'alegria" i la subratllà amb una llarga ovació.

Tot el programa assolí entusiastes aplaudiments, que obligaren el mestre Lluís Me Millet a sortir repetides vegades a l'hemicicle.

Orfeo Català - Concert dia 5 de juny 1960

Sant Boi del Llobregat

El dia 5 de juny, a la tarda, l'Orfeo Català es desplaça en tren especial a Sant Boi del Llobregat, per tal de donar-hi un concert amb motiu de celebrar-se la Festa Major de l'esmentada localitat.

La sala de l'Ateneu Santboià, organitzador del concert, s'omplí de gom a gom d'un públic addicte, que aplaudí amb un veritable i desbordant entusiasme les obres que integren el programa, constituït de dues parts. Primera: "Choral a boca closa", de Lluís Millet; "Muntanyes regalades", de Sancho Marraco; "Fum, fum, fum", de Francesc Pujol; "De Mataró varem venir", i "El pardal", d'Eduard Toldrà; "Cançó del lladre", de Sancho Marraco; "El dimoni escuat", de Cumellas Ribó; "Vou, veri, rou", de Lluís Me Millet; "La filadora", de Sancho Marraco i "La sardana de les monges", de Morera. Segona: "Les fulles seques", de Morera; "Troba", i "Nadala", de Joan Comes; "El rústec villancet", de Lluís Me Millet; "Llegenda", de Tchaikowski; "Jesus està escoltant", de William L. Dawson; "La mort de l'escolà", de Nicolau, i el "Sanctus", de la Missa del Papa Marcel, de Palestrina.

Actuaren de solistes, Laura Núñez, Sònia Albaladejo, Gaietà Renom i Josep López i Esparbé.

Després del concert, els membres directius de l'Ateneu Santboià lliuraren a la Junta Directiva de l'Orfeo Català una magnífica i significativa llaçada per a la nostra Senyera.

Tot seguit els cantaires foren obsequiats amb un petit refrigeri.

Sant Boi del Llobregat i el seu Ateneu acolliren l'Orfeo Català amb veritables mostres d'adhesió i d'entusiasme, que restaran inoblidables.

"Jovenivola" - Sopar de germanor

Dissabte, dia 18 de juny, tingué lloc a la sala Lluís Millet el tradicional sopar de germanor, que JOVENIVOLA organitza cada any. Cinquanta comensals - voldríem que aquest número fos més crescut - es reuniren, sota la presidència del Sr. Fèlix Millet i Maristany i del Mestre Lluís Me Millet.

El sopar transcorregué dins el més agradable ambient d'amistat. Fou servit amb gran encert pel Sr. Anicet Vergés, gran amic i soci de l'Orfeo Català.

En acabar, Antoni Sàbat, portà l'adhesió més sincera d'Emili Vendrell, recentment intervingut, i demanà a tots els assistents de recordar-lo, especialment en aquell acte de germanor, al qual ell tenia el goig d'assistir cada any. En nom de JOVENIVOLA, de tots els cantaires, brindà pel seu prompte i total restabliment. Tot seguit esbossà amb breus paraules la tasca realitzada durant el curs 1959-60.

El Sr. Fèlix Millet i Maristany clogué aquesta simpàtica vetllada de confraternitat amb un significatiu parlament, durant el qual ens exhortà a seguir amb més força el camí traçat per tal que JOVENIVOLA sigui realment el portaveu de tots els cantaires i els infongui veritablement l'esperit del nostre Ideal.

Com a epíleg, foren posades unes branques de llorer als peus del bust del Mestre Lluís Millet, que presideix la sala. Per uns moments tothom restà a peu dret, en el més profund silenci.

Tot seguit es donà per acabat l'acte.

Festa de Sant Lluís Gonçaga - 21 de juny 1960

La festa del mestre Lluís Mª Millet és celebrada cada any entre nosaltres, en la nostra intimitat, amb una ballada de sardanes, que enguany anà a càrrec de la Cobla Barcelona, sota el següent programa:

"Andorrana", de Bargañó; "Flordeneu", de Lluansí; "L'hereu i la pabilla", de Toldrà; "Cançó del país baix", de Costa; "Flor de ginesta", de Pujol, i "La molinera i el músic", de Blanch Reinalt.

A l'intermedi, tingué lloc a la sala d'assaigs, en un ambient familiar, la nostra felicitació al Mestre Lluís Mª Millet. Fou el vocal chorista Josep López i Esparbé qui ho féu en nom de tots i li ofrenà un valuós obsequi. El Mestre Lluís Mª Millet el rebé molt complagut i agrai ben sincerament aquesta delicadesa. Recordà que els anys anteriors era Emili Vendrell qui el felicitava en nom de tots. Demanà que ara que no podem tenir-lo entre nosaltres, degut a la intervenció quirúrgica que ha sofert recentment, el tinguem present i el recordem amb els millors desitjos per tal que ben aviat pugui tornar al seu Orfeó Català.

Com una nota de bon humor en aquesta sessió íntima, dedicada a festejar l'onomàstica del nostre mestre Director, el cantaire M. Pigullem, va llegir una fantàstica ressenya, que digué que publicarà JOVENIVOLA, si a Déu plau, EL MES DE JULIOL DE L'ANY 1986.

És la següent:

RESSENYA QUE "JOVENIVOLA" PUBLICARA, SI A DÉU PLAU, EL MES DE JULIOL DE L'ANY 1986.

"El dia 21 del passat mes de juny, festa de Sant Lluís Gonçaga, la nostra Secció Choral aprofità de ser l'onomàstica del mestre Lluís Mª Millet, actualment Director Honorari de l'Orfeó Català", per a dedicar-li un filial homenatge, que resultà molt commovedor.

"El venerable ancià, mestre Lluís Mª Millet, que justament el mateix dia 21 va complir els 80 anys d'edat, fou objecte de càlids aplaudiments quan va baixar l'escala de la sala d'assaigs, acompanyat de la seva, també venerable muller, senyora Isabel Loras de Millet.

"Els dos vellets eren sostinguts pels seus simpàtics néts, Lluís Mª Millet i....., fill de l'actual Director de l'Orfeó, mestre Lluís Millet i Loras, i Maria Dolors....., filla de la Sra. Mª Dolors Millet de.....

"L'homenatjat i la seva esposa foren assegurats en dos còmodes sillons de braços, i els voltaven, entre altres familiars, els seus fills polítics i els néts amb que els ha premiat el Cel, en total set.

"Tot seguit, el President de l'Orfeó Català, Sr. Fèlix Millet i....., nét del qui també presidí la nostra Entitat durant molts anys, Sr. Fèlix Millet i Maristany, va fer l'ofrena de l'homenatge. Amb paraules vibrants i enardidores, explicà el sentit de l'acte que es celebrava, i al final hi hagué un esclat d'aplaudiments i llàgrimes de tots els presents.

"A continuació, els nostres cantaires, sota la direcció del seu mestre Lluís Millet i Loras, interpretaren les següents obres del seu estimat pare: "You, veri, rou", "La Reliquia", "El rústec villancet", i com a novetat, les composicions "Agar" i "Chora", que no s'havien cantat feia més de cinquanta anys.

"L'octogenari i bon mestre Lluís Mª Millet, seguí atentament l'execució d'unes obres que li recordaven no poques coses i triomfs de la seva vida i actuació artística. Però se'l veia una mica nerviós i amb el seu bastó marcava fortament, picant a terra, el ritme i el compàs de les cançons, recordant els seus millors temps, en què tantes batutes havia romput contra l'harmonium, amb l'esglai dels choristes que tenia més a prop.

"El moment més culminant de la festa, va ésser quan l'actual Director de l'Orfeó, el seu fill, li cedí la batuta per a dirigir les darreres obres del programa.

"El mestre Lluís M^a. Millet deixà el bastó, pujà a la tarima, es traigué les ulleres fosques que protegeixen els seus ulls cansats, i amb un entusiasme molt comprensible, va dirigir dues cançons del mestre Toldrà i tres del compositor Hindemith. L'èxit que obtingué no es pot descriure!

"Acabat el petit concert, els Vocals Choristes, en nom de tots els companys, feren present al mestre Lluís M^a. Millet d'un monumental pastís d'aniversari amb les 80 flames simbòliques, que ell va acceptar amb la natural satisfacció.

"Com a coronament d'un tan bell acte, tots els cantaires desfilaren per davant del mestre festejat, i com a demostració d'afecte, els homes li estrenyien la seva mà tremolosa i les noies més joves, li posaren un petó al front".

Segurament que aquesta ressenya, acabarà dient:

"Fou una festa que no s'oblidarà, i desitgem que el mestre Lluís M^a. Millet pugui celebrar els 80, els 90 i els 100 anys, en companyia de tota la gran família, la pròpia i l'orfeònica.

....."

No cal dir que cada paràgraf fou molt celebrat i al final el cronista fou molt aplaudit.

=====

ALS QUATRE VENTS

NOTICIARI

El nostre dilecte amic i col·laborador, Emili Vendrell, va sofrir una delicada intervenció quirúrgica, que per totes les circumstàncies que l'han envoltada, ha posat a prova el tremp, la fermesa i la fe del nostre excel·lent orfeonista. Gràcies a Déu, ha superat la causa del mal i el seu estat és ja ben satisfactori.

Tots els components de l'Orfeó Català (a més dels innombrables amics i admiradors que té el gran tenor), s'han interessat per ell i no són pocs els que l'han visitat personalment:

JOVENÍVOLA també ha seguit el curs de la malaltia d'Emili Vendrell i recentment ha estat a veure'l una representació, a la qual pregà que des d'aquestes pàgines i en nom d'ell fes constar la seva gratitud a tots els components de la Junta Directiva, Mestres i companys cantaires que en aquesta prova per què ha passat, li han fet palès el seu afecte i bon interès.

No cal dir com desitgem a Emili Vendrell, un prompte i total restabliment.

El dia 8 de juny, lliurà la seva ànima a Déu el Sr. Jaume Marca i Gallifa, pare del cantaire Joan Marca. En nom de tots adreçem als seus familiars el més sentit condol.

El dia 11 de juny, a l'església de Sant Genís dels Agudells, contragueren matrimoni els cantaires Jordi Salvat i Mª Dolors Roig. JOVENÍVOLA els felicita ben cordialment i els desitja tota mena de benaurances en el seu nou estat.

El dia 11 de juny, a la nit, l'"Esbart Lluís Millet", del "Pedagogium San Fernando", féu la seva presentació oficial a la sala d'audicions de l'Orfeó Gracienc. El recital de danses que oferiren anava dedicat d'una manera especial a l'Orfeó Català i al seu fundador, el Mestre Lluís Millet. La nostra Entitat fou representada pel Sr. Miquel Saperas, Secretari, i pel mestre Lluís Mre Millet, acompanyat de la seva Sra. La direcció del nou Esbart els lliurà un pergamí, en el qual l'Orfeó Català era nomenat Soci d'Honor.

- - - - -

Recentment morí a Igualada el mestre Joan Just i Bertran, fill de Sant Cugat de Sesgarrigues. Inicià els estudis musicals amb el seu pare, i als nou anys ingressà a l'Escolania de Montserrat, on romangué durant set anys, que exerciren en ell una gran influència. Més tard amplià els seus estudis a l'Escola Municipal de Música, de Barcelona, amb els mestres Millet, Morera, Pellicer... El mestre Joan Just ha estat un compositor inspiradíssim, algunes obres corals del qual han estat ja interpretades per l'Orfeó Català, amb remarcable èxit. Esperem poder-ne donar a conèixer d'altres. L'Orquestra Municipal de Barcelona donà recentment un concert a Igualada, en el qual com a homenatge fou estrenada l'obra "Tres quadres simfònics", del mestre Joan Just. Al cel sigui!

= = = = =

Opinions

Mre Dolors Agell, contralt II

- Què t'agrada més de l'Orfeó?
- La seva continuïtat.
- Què et desagrada més?
- Tots els qui no s'ho prenen seriosament.
- Què opines del "Cant espiritual" que vam estrenar el dia 9 d'abril?
- Per poder opinar sobre una obra musical s'ha d'estar ben preparat, tenir una sòlida formació musical, i crec sincerament que jo no sóc qui per opinar.
- Els nous models de les noies de l'Orfeó, creus que han constituït una millora?
- Sí, hem guanyat moltíssim.
- A què creus que és degut que els cantaires de l'Orfeó Català tinguin tan poca afició per totes les activitats musicals que, al marge de l'Orfeó, es celebren al Palau?
- No tenen prou formació musical i això fa que el nombre de cantaires que assisteix als concerts sigui reduïtíssim.

JOSEP MARIA PRAT, tenor II

- Què li agrada més de l'Orfeó?
- L'obra artística i cultural que representa dins el nostre país.
- Què li desagrada més?
- La falta de disciplina que hi ha en molts dels cantaires.
- L'any del seu ingrés a l'Orfeó Català?
- El 1944, quan jo tenia 34 anys. Fou el Sr. Emili Jové, bon amic meu, qui em portà a l'Orfeó, que aleshores,

degut a les circumstàncies, tenia pocs cantaires.

- Què creu que seria interessant de fer perquè els cantaires donessin en el treball de cada dia un major rendiment?
- En primer lloc, crec que fóra necessari que tots els cantaires tinguessin una formació musical molt més àmplia. Si fos possible, convindria que l'Orfeó organitzés unes classes per a tots, aspirants i cantaires. Això crec que facilitaria molt la tasca del Mestre.

JOSEP VILARDAGA I BUXÓ, Vice-President de l'Orfeó Català.

- Què li és més plaent de l'Orfeó?
- Sense cap mena de dubte, la flama d'ideal de què estan posseïts Mestres i cantaires; l'abnegació i l'esperit de sacrifici és admirable, i proves n'han donades en circumstàncies excepcionals.
- Què li desplaça més?
- Com a desplaure'm, res; ara em complauria, tot i disculpant-ho, que durant els assaigs, s'enraonés menys. Així s'evitarien, segurament, molts d'aquells secs: "prou!", "calleu!", del Mestre.
- Quants anys de soci de l'Orfeó i quants a la Directiva?
- Si no m'erro, uns quaranta cinc de soci i prop d'una vintena a la Junta Directiva. L'any 1920 hi vaig entrar a formar-ne part com a Vocal, i fou aleshores que vaig tenir l'honor d'asseure'm al costat d'aquells grans ho-

mes que foren els Mestres Lluís Millet i Francesc Pujol, en Joaquim Cabot i en Vicenç de Moragas. De tots els que la integraven aquell temps, viuen encara, gràcies a Déu, l'exquisit literat Jaume Martí Marull i l'exemplar cantaire degà, Miquel Valls. Al Cel sien els altres bons companys.

A la represa de les activitats de l'Orfeó, després de la nostra trista guerra, per indicació del plorat Mestre Pujol vaig ésser cridat novament a formar part del Consell Directiu, com a Vice-President i vaig ocupar amb profunda emoció, el càrrec que anys enrera havia exercit aquell venerable i eminent company, model d'humilitat i bonhomia, que fou el Sr. Vicenç de Moragas.

- El nombre de socis actuals de la nostra Entitat, creu que és suficient pel que l'Orfeó Català representa dins del nostre país?

- Evidentment, no. Ni està d'acord amb el que l'Orfeó Català representa a la nostra terra, ni és suficient per al desenvolupament que caldria que pogués tenir. L'ajut econòmic que suposaria un major nombre de socis protectors, possibilitaria molt més que, podríem dir, actuacions extraordinàries de la nostra Entitat. Amb tot, cal tenir present l'especial caràcter de l'Orfeó Català, que a diferència d'altres entitats semblants, solament es dedica a la tasca artística i no té seccions d'esports, teatre, o d'entreteniments diversos, que poden ajudar a nodrir les llistes de socis de les al·ludides entitats. Cal confiar, però, que l'actual campanya de captació de nous socis, donarà, com ja està donant, un bon resultat i arribarem als 4.000..., no pas, però, per donar-nos per satisfets.

- No creu que seria molt necessari un contacte més directe entre tots els membres de la Junta Directiva i els cantaires?

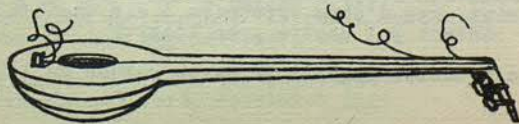
- No hi ha cap dubte que el major contacte entre tots els elements que integren l'Orfeó és desitjable i convenient, i per suposat que, més encara, el dels cantaires i la Junta Directiva; però, pràcticament, no és pas massa fàcil, llevat en ocasió de sor-

tides, en les quals hi ha més oportunitat de relacionar-se uns i altres. Moltes vegades se m'ha dit que els membres de la Junta haurien d'assistir més als assaigs de la massa coral. Personalment lamento que l'edat i la prescripció de sortir de nit al menys possible, em privin de fer-ho com voldria, però l'assistència als assaigs no dona gaire ocasió de contacte; els cantaires i els Mestres fan la seva feina i no és pas de desbarbar-los. A més, un cop aquells fínits, tothom té prou justificada pressa per a retornar a casa. Un bon llaç de relació entre el cor i la Junta són els dos Vocals cantaires, que en la meua modesta opinió, són poc aprofitats pels seus companys per tal de fer-se ressò d'aspiracions, suggerències o queixes, que la Junta Directiva hauria de conèixer i que podria resoldre.

- Podria citar-nos algun dels moments més emotius viscuts dins l'ambient de l'Orfeó Català?

- Ben cert que sí, i l'enfilall seria llarg. Com oblidar l'anada a Roma per l'Any Sant de 1925? Pius XI, passant per davant de tot l'Orfeó Català, donant-nos a besar, un a un, el seu Anell, tocant i beneint la gloriosa Senyera i escoltant els cants de l'Orfeó, són coses de record inesborrable. Jo puc dir de mi, que no refet de l'emoció, en sortir, no vaig tenir paraules per adreçar-me al Mestre Millet, i no vaig poder fer altra cosa que prendre-li reverentment la mà i besar-la-hi.

La primera audició del "Requiem", de Mozart, amb la qual el mestre Lluís M^e. Millet iniciava la seva actuació com a Director de l'Orfeó Català i aquest reprenia públicament les seves activitats, després de tants anys de forçós silenci. Aquell esclat d'aplaudiments, que interrompia l'audició, en acabar els Kyries i consagrava el nou director, em produí extraordinària emoció; veia convertida en realitat una esperança i assegurada la continuació de l'Obra del Mestre fundador, en la persona del seu fill.

ORFEONS DE CATALUNYA

Orfeo Vigatà

El dia 26 maig, Festa de l'Ascensió, tingué lloc el XVII Aplec de Sant Miquel a Puiglagulla - Plana de Vic -. L'Orfeo Vigatà, principal organitzador d'aquesta ja tradicional festa de germanor, cantà durant la Missa que tingué lloc al Santuari, a dos quarts d'onze del matí. Després es formà la processó del Via Crucis fins a la Creu de Montagut, on tots els assistents cantaren el "Crec en un Déu". A la tarda, ballada de sardanes i jocs muntanyencs. Com a comiat, es cantaren els Goigs a Nostra Senyora de Puiglagulla, venerada amb gran devoció per tots els de la Plana.

Orfeo Enric Morera

L'Orfeo Enric Morera, de l'Ateneu de Sant Just Desvern, acaba de fer aparèixer uns fulls, que seran d'ara endavant el portaveu de les seves inquietuds artístiques i culturals, i significaran una més estreta connexió amb la vida dels altres Orfeons del nostre país.

JOVENÍVOLA, que parla també en nom de tots els cantaires de l'Orfeo Català, felicita ben sincerament l'Orfeo Enric Morera per l'encert que ha tingut en publicar aquestes pàgines, viu reflex de totes les seves activitats i del més noble ideal.

Orfeo de Sabadell

El dia 19 de juny a la nit, aquesta entitat choral celebrà un concert dedicat als seus socis protectors, al teatre "La Faràndula". El programa estava format de tres parts; la central anà a càrrec de la Secció Infantil, de l'Orfeo de Sabadell. A la primera s'interpretaren obres de Planas, Mendelssohn, Debussy, Rimsky-Korsakow, Spilmann, Zolotarief, Brahms i Holst. La tercera estava integrada per obres dels mestres Eduard Toldrà, Lluís Me Millet, i Adolf Cabané.

L'Orfeo de Sabadell, que dirigeix tan encertadament el mestre Adolf Cabané, obtingué un èxit assenyaladíssim. Els mestres Toldrà i Millet, que havien estat invitats a aquesta audició reberen càlids aplaudiments, en acabar-se la interpretació de les seves obres respectives; el mestre Cabané, davant la insistència del públic els cedí la batuta i dirigiren les seves pròpies composicions, que tan fervorosament havien estat acollides.

El concert acabà amb "Lloança a la música", del mestre Adolf Cabané. La nostra felicitació a l'Orfeo de Sabadell per aquest nou èxit.

Orfeo Català, de Mèxic

L'Orfeo Català, de Mèxic, ha celebrat recentment el XXè aniversari de la seva fundació. El dia 19 de juny, a les onze del matí, aquesta entitat choral, tan allunyada de la nostra terra però plena del mateix esperit, celebrà un concert en commemoració de l'esmentada efemèride. Després es reuniren tots en un dinar de germanor i simpatia.

JOVENÍVOLA, que representa tots els cantaires del nostre Orfeo Català, felicita ben cordialment l'Orfeo Català, de Mèxic, i el seu mestre, Josep Montfort, en aquests vint anys d'obra orfeònica i els desitja que per molts anys puguin continuar cantant pel nostre gran Ideal.

Reproduïm en aquestes pàgines la carta rebuda de l'Orfeo Català, de Mèxic. Diu així:

"Benvolguts compatriotes:

Ens plau fer-vos tramesa, junt amb la present, d'un programa del concert que acabem de donar, amb motiu del XXè aniversari de la fundació de la Massa Choral. Aquesta Massa Choral és la continua-

ció del grup polifònic que fou fundat a Mèxic fa 53 anys, però que s'extingí per manca d'emigració catalana.

Per mitjà del programa podeu veure que restem fidels a totes aquelles grans figures que forniren obres per als nostres Orfeons, i que recordem l'augusta figura del mestre Lluís Millet. Encara que modestament seguim les petjades del gran Mestre.

Aprofitem aquesta nova avinentesa per testimoniar-vos la nostra més distingida consideració i aprecí.

Joan Potau, Secretari"

PER MOLTS ANYS, ORFEÓ CATALÀ, DE MÈXIC !!

M.

= = = = =

Secció Filològica

Per i Per a

Una de les dificultats que presenta la sintaxi catalana, és saber exactament quan cal emprar la preposició simple per o la composta per a.

Com remarca Cèsar A. Jordana en el seu interessant llibre "El català i el castellà comparats", els castellans quan diuen "por" i "para" gairebé no tenen dret a equivocar-se. En canvi, els catalans que solem dir sempre per, tenim més excusa quan ens equivoquem no usant per a quan cal emprar-la.

Un cas extrem d'aquesta confusió és aquell crit dels venedors de coses puerils: "Pel nen i per la nena!", en lloc de: "Per al nen i per a la nena!".

Un altre cas curiós és aquell en què l'ús erroni d'una proposició castellana ha portat un mal ús d'una de catalana. Ocorre en els rètols que diuen "Piso para alquilar" (en lloc de "Piso por alquilar", és a dir, "sin alquilar") i que hom tradueix "Pis per a llogar" (en lloc de "Pis per llogar).

En general, a "por" correspon per, i a "para", per a. Però aquesta correspondència no és sempre exacta.

No s'ha d'escriure mai "per a que", sino per què o perquè. Exemples: "Per què no estudies més? Perquè em manca temps".

Tampoc no és correcte "per el", ja que els dos elements es contrauen i fan "pel", i en plural "pels". Exemples: "Passo pel carrer de baix". "He anat pels voltants del poble".

Però la contracció es desfà quan el mot que segueix l'article "el" comença en vocal: "Passo per el hort".

Hi ha casos en què l'ús de per no ofereix cap dubte: "Van entrar per la porta gran". "Treballen per força". "Anirem a Roses per mar". "L'han castigat per dolent". "Sempre obra per interès".

Davant un nom o un pronom que representi el motiu, el mitjà o l'autor de l'acció expressada pel verb, escriurem per:

"Ens sacrifiquem per la causa (o per ell)".

"Ho ha fet per por (o per mi)".

"Per la vida es perd la vida".

"La festa es fa per tu"

Però, quan representi la finalitat, l'objecte o la destinació, usarem per a :

"No hi ha prou llibres per a tothom"

"Han dut una carta per al Joan"

"Les lleis són per a nosaltres i per a vosaltres".

"Posaren taules per als convidats".

Davant d'un infinitiu, quan l'oració que conté l'infinitiu depèn d'un verb d'acció voluntària, posarem per. Si l'infinitiu depèn d'un nom (substantiu o adjectiu), d'un verb d'acció involuntària, o d'un verb acompanyat d'una negació, aleshores emprarem per a. Compareu, si us plau, els següents exemples:

per (verb acció voluntària)

Sols es preocupava per satisfer la seva ambició

La família ha anat a Caldetes per passar-hi l'estiu.

S'ha llevat de matí per ésser el primer d'arribar.

L'he enviada a casa per recollir els llibres.

per a (verb acció involuntària)

No tenien aigua per a apagar el foc.

Han portat fruita per a vendre

Aquest oli no és bo per a cremar

Tot això no era prou per a deixar-los convençuts.

Aquest noi no serveix per a dependre.

En aquests darrers casos, el castellà usa molt sovint la preposició "para", mentre el català, com hem vist, empra la preposició per: "Hemos venido (acció voluntària) para ver (infinitiu) al enfermo". "Hem vingut per veure el malalt".

Recomanació final: En cas de dubte i sempre que la omisió de la a no doni lloc a confusió en el sentit de la frase, és millor usar per en comptes de per a. Sempre serà una falta menys greu i no farà tan mal efecte com produeix veure un per a fora de lloc.

P.

BIBLIOTECA

Llibres catalogats darrerament:

AUREA DICTA, per Jordi Lombard. - Fundació Bernat Metge

L'INSPECTOR ARriba TARD, per Manuel de Pedrolo - Biblioteca Raixa, núm. 44

LA REIVINDICACIÓ SOCIAL DELS REMENCES, per Joaquim Camps i Arboix.
Col.lecció "Episodis de la Història" n.º 5

ELS JOVES I ELS ALTRES, per Josep Mª Espinàs - Nova Col.lecció Lletres, núm. 58

ANUARIO MUSICAL, Vol. XIII. - Institut Espanyol de Musicologia.

Noves subscripcions:

MUSICA.- Publication mensuelle.- Redacteur en Chef: Jean Dewelster - París

El Mestre Millet vist per J. Renart

El dia 1er. de juliol del 1928 l'Orfeó Català féu una excursió artística a Sant Feliu de Guíxols. El senyor Joaquim Renart, que acompanyava l'Orfeó en aquest viatge, ens deixà un record gràfic i justíssim del mestre Millet dirigint el concert que la nostra massa coral donà al saló de Novetats d'aquella ciutat. Com sempre, ens hem d'ajustar a la crònica, per donar una visió esquematitzada del moment que ens evoca el dibuix al llapis de Renart.

En aquesta ocasió, l'Orfeó Català es desplaçà a Sant Feliu de Guíxols en el vapor "J.J. Sister", en una deliciosa excursió marítima organitzada per "Viatges blaus". El viatge és descrit pel fantasiós i il·lusionat cronista amb tots els matisos i evocacions que li suggeria el pas per les viles i ciutats de la costa, l'arribada solemne i inesborrable al port de Sant Feliu, amb l'escullera i els molls plens de gent, que donà la benvinguda als cantaires i al mestre Millet, la missa a l'església parroquial, vell monument del segle XVII, la rebuda a l'Ajuntament, el dinar, i finalment el concert. Feia exactament 27 anys que l'Orfeó Català havia estat aplaudit, també, a Sant Feliu.

Al saló de Novetats, com hem dit, l'Orfeó Català, dirigit pel seu mestre Lluís Millet, donà un memorable concert. "El Cant de la Senyera", "La filla del marxant", de Gumelles Ribó; "Cançó del lladre", de Sancho Marraco; "El fill de don Gallardó", del mateix autor; "El cant dels ocells", de Millet; "El noi de la Mare", de Nicolau; i "Empordà i Rosselló", de Morera, formaven el programa de la primera part, que obtingué una acollida triomfal, despertant els més vius comentaris en l'auditori, segons ens diu textualment la ressenya apareguda a la Revista Musical Catalana del mes de juliol d'aquell any.

La segona part era integrada per les obres del mestre Vives, "La fira"; "Jesús i Sant Joan"; "Canta i vola que fa sol"; "Processó a la Muntanya" i "La Balanguera". A la tercera part l'Orfeó interpretà "Garideta" i "Tres ocellets del Paradís", de Ravel; "Cançó de la Moreneta" (secció de noies) i "La mort de l'escolà", de Nicolau, i el "Credo de la Missa del Papa Marcel", de Palestrina. El Mestre rebé una llaçada, ofrena del poble de Sant Feliu, i juntament amb els cantaires, fou ovacionat llarga estona.

La crònica esmentada comenta el comiat emotiu al port de Sant Feliu, l'espectacle fervorós de la multitud, el retorn per mar en la nit amb la mateixa nau "Sister", i l'arribada al port de Barcelona. Per altra part, la premsa, com en tots els viatges i excursions artístiques de l'Orfeó, es féu resosa d'aquella important efemèride. L'enviat especial de "La Nau" (3-VII-1928) escrivia: "Aquesta excursió ha constituït un altre èxit formidable del nostre benemèrit Orfeó. El mestre Millet, els altres mestres de l'Orfeó Català i els cantaires poden estar satisfets. Catalunya, també. La música excelsa dels nostres cantaires triomfa arreu".

Així mateix, l'enviat de "La Veu de Catalunya" (3-VII-1928) escrivia: "No detallarem el concert perquè n'hi haurà prou amb dir que fou una ovació unànime i seguida. Certes frases de les cançons eren copsades pel públic i ovacionades estrepitosament i significativament... El professor nord-americà Mr. Huc Ross, (director de l'Schola Cantorum de Nova York, i successor de Kurt Schindler, que acompanyava l'Orfeó per trobar-se circumstancialment a Barcelona) exterioritzà ostensiblement l'entusiasme que li movia l'Orfeó i vàrem sentir que deia: "És el millor del món; no en conec més que un altre que pugui comparar-se-li; és un chor d'homens de Txecoslovàquia, però el Català el supera. Aquell és admirable per la seva força, però aquest per la seva força i per la seva gràcia. És sorprenent la vida que el mestre Millet sap donar a les composicions".

El popular setmanari guixolenc "L'Avi Mné" descriu en la primera plana la visita de l'Orfeó Català. Evoca així els moments del concert: "La folgada sala s'ha emplenat totalment. Allò no és ple de teatre: és tot un poble en jubileu. Els choristes són a l'escenari. Millet, alt, musculós, tot ell un nervi en tensió, engrapa la batuta... (Segueix la ressenya del concert..) durant el qual tot han estat aplaudiments entusiastes i inacabables. Bella festa, a fe, aquesta de la visita de l'Orfeó Català. Guíxols qui ha ofert una llaçada blau-cel amb una escaient llegenda, a la gloriosa institució coral, no l'oblidarà tan fàcilment".

J. Renart

1 July 1921

Concert a St Felix de Guipoch

